

De gevangenen barsten uit hun voegen

Persbericht van 18 april 2025

De Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen (CTRG) uit zijn diepe bezorgdheid over de steeds schrijnendere situatie in de Belgische gevangenen. De structurele overbevolking in gevangenen bereikt een kritiek niveau en vormt daardoor een ernstige bedreiging voor de eerbiediging van de fundamentele rechten van gedetineerden. De levensomstandigheden blijven verslechteren, de toegang tot gezondheidszorg, begeleiding en re-integratiemogelijkheden wordt verder beperkt... De eerbiediging van de menselijke waardigheid van personen in detentie moet te allen tijde een absolute prioriteit blijven.

Een systeem op de rand van instorten

Onze gevangenen zitten overvol. Op 31 maart 2025 telden we 13 689 gedetineerden (12 976 in de gevangenis zelf en 713 onder 'verlengd penitentiair verlof') tegenover 11 040 beschikbare plaatsen. Deze overbevolking stelt gedetineerden bloot aan onmenselijke of vernederende behandeling en brengt het doel van de straf zelf in gevaar, namelijk: re-integratie in de maatschappij onder waardige omstandigheden. Dit laatste is zowel van belang voor de veroordeelden als voor de openbare veiligheid en de samenleving als geheel.

Deze alarmerende situatie is onder meer te wijten aan de tenuitvoerlegging van alle gevangenisstraffen tot drie jaar, straffen die voordien doorgaans onder elektronisch toezicht werden uitgevoerd.

Toegenomen risico's op onmenselijke of vernederende behandeling

In deze context uit de CTRG zijn bezorgdheid over de gevolgen van de beslissing van de magistraten om alle uitstaande veroordelingen uit te voeren. De gevolgen voor de levensomstandigheden van gedetineerden, die al sterk verslechterd zijn door de stijgende overbevolking, kunnen verwoestend zijn. De eisen van het openbaar ministerie aan de ministers van Justitie en Pensioenen mogen niet ten koste gaan van de mensenrechten van gedetineerden.

Duidelijke prioriteiten

De gevangenen kunnen geen nieuwe instroom meer verwerken zonder de menselijke waardigheid van gedetineerden, hun kansen op re-integratie en daarmee de openbare veiligheid en de strijd tegen recidive ernstig in gevaar te brengen. Dit vormt een onjuiste invulling van de prioriteiten.

De CTRG herinnert eraan dat het terugdringen van de overbevolking in de gevangenissen inmiddels wordt erkend als een prioriteit, ondersteund door tal van nationale en internationale aanbevelingen.

Welke oplossingen?

Oplossingen bestaan. De problematiek van overbevolking werd recent uitvoerig besproken in de [commissie Justitie](#) van het Parlement. Onder de gehoorde actoren heeft het College van procureurs-generaal voorgesteld om enerzijds over te gaan tot een collectieve gratie en anderzijds tijdelijk de bestaande wettelijke bepalingen met betrekking tot de uitvoering van gevangenisstraffen van minder dan drie jaar op te schorten. Deze uitzonderlijke en dringende maatregelen zouden op korte termijn kunnen zorgen voor een substantiële vermindering van de gevangenispopulatie, zonder afbreuk te doen aan de openbare veiligheid.

Parallel aan deze parlementaire hoorzittingen bracht ook de Penitentiaire beleidsraad zijn [eerste advies](#) uit waarin op langere termijn gepleit wordt voor een gevangenisregulering. Ook de CTRG publiceerde een [gedetailleerd advies](#) over gevangenisregulering.

Tot op heden hebben deze aanbevelingen echter niet geleid tot concrete beleidsinitiatieven.

Een fundamentele mensenrechtenkwestie

De CTRG roept op om het debat terug te brengen naar de essentie: het structurele en verontrustende probleem van overbevolking in de gevangenissen. Alleen een geïntegreerde aanpak waarbij alle actoren van de strafrechtsketen of het penitentiaire beleid – wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht – betrokken zijn, kan tot een duurzame oplossing leiden. De CTRG nodigt alle actoren uit om de dialoog aan te gaan en collectieve inspanningen te leveren om de situatie te verbeteren ten behoeve van alle betrokken (gedetineerden, gevangenispersoneel en de samenleving). Naar het oordeel van de CTRG moeten het uiteindelijke doel van de straf, namelijk re-integratie, en een detentie onder omstandigheden die de fundamentele rechten respecteren, als leidende principes dienen.

[Contactpersonen](#)

Pieter Houbey, ondervoorzitter: 0494 15 69 33 – pieter.houbey@ctr-g-belgium.be (NL)

Marc Nève, voorzitter: 0475 92 16 99 – marc.neve@ccsp-belgium.be (FR)